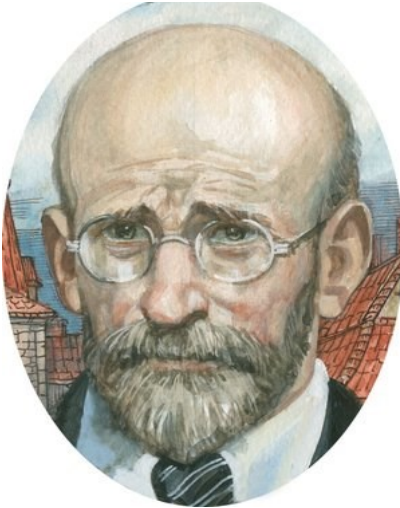

КЗ ЛОР «Львівська обласна бібліотека для дітей»

Вони дітей виховували любов'ю:
до 100-річчя від дня народження
В.О.Сухомлинського та 140-річчя від
дня народження Я.Корчака
(методико-бібліографічний покажчик)

Львів 2018

Дане видання містить інформацію про життя та творчість найвідоміших педагогів ХХ століття Василя Сухомлинського та Януша Корчака.

Пропонуємо декілька методичних розробок: книжкової виставки «Ось Вам Заповідь Моя», КВК для учнів 4 класу за творами В. О. Сухомлинського, а також драматичну фантазію за творами В. Сухомлинського «Мудрі історії від Лісовичка». Вкінці покажчика - бібліографічні та вебліографічні списки літератури за творчістю відомих педагогів.

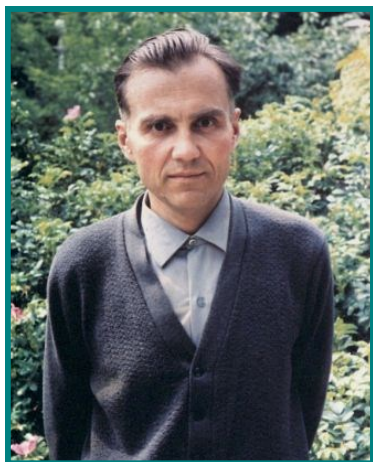
Рекомендовано вчителям, учням, бібліотечним працівникам, шанувальникам таланту цих двох великих людей.

Методичний супровід підготувала: Л. Сташко
Автори сценаріїв: Н. Лавринів, Ю. Соколова, Л. Сташко
Бібліографія і верстка: М. Заблоцька, О. Сачинська
Відповідальна за випуск: Л. Лугова

Я ніколи в житті не належав собі»

В. Сухомлинський

Про Василя Сухомлинського

Жив собі на світі чоловік. Педагог, учений, письменник Василь Олександрович Сухомлинський, який дуже любив дітей і написав для них багато-багато оповідань та казок.

У своїх творах Василь Сухомлинський писав в основному про доброту, бо сам був хорошою і доброю людиною, а ще хотів, щоб усі діти вирости добрими, чуйними та працьовитими.

Народився Василь Сухомлинський 29 вересня 1918 року в селі Василівка Онуфріївського району, Кіровоградської області у незаможній селянській родині. Батько працював теслярем, а мати у колгоспі. В їхній родині, крім Василя, було ще троє дітей – Іван, Сергій та Меланія. Всі вони стали вчителями.

Великий вплив на маленького Василька мав дід Омелян. У діда була велика бібліотека. Уже дорослим Василь Олександрович часто згадував, як багато дід йому читав, як заохочував до читання, і завжди повторював дідові слова: «Хто дітей любить, той добрий чоловік».

Василь навчався спочатку у Васильківській семирічці, де був одним із найкращих учнів. Улітку 1934 року він вступив до Кременчуцького педагогічного інституту і став студентом факультету мови і літератури. Але через хворобу припинив навчання у вузі і

і сімнадцятирічним юнаком розпочав свою педагогічну роботу.

Пізніше продовжує своє заочне навчання у Полтавському педагогічному інституті.

У липні 1941 року молодого вчителя мобілізували на фронт. Удома залишилася його 22-річна дружина Віра. Вона нещодавно закінчила педінститут та чекала на народження дитини.

Це був найтрагічніший час у житті Сухомлинського. Повоював не довго – вже у вересні отримав тяжке поранення, лікарі наполягали на ампутації руки. Василь не дозволив, сказав, що краще сам помре. Він переніс декілька операцій в евакуаційному госпіталі. Вже у січні 1942-го зазнає друге поранення, уламок снаряда в його грудях залишився на все життя. Його лікують у далекій Удмуртії. Лікують досить довго, де він водночас встигає учителювати у місцевій школі села Ува.

Саме тут він отримує страшну звістку про смерть дружини і маленького сина. Віра, опинившись в окупації, допомагала підпільникам. Невдовзі місцеві поліцаї вистежили її й видали гестапо. Тяжкі катування, зрада, а найстрашніше – смерть 10-місячної дитини на очах у матері. «Усі ці жахливі подробиці я дізнався вже після звільнення села, - писав згодом Сухомлинський у листі до колеги. – Я був на допиті поліцая-зрадника. Він виправдовувався, що виколов Вірі лише одне око, а друге - хтось інший. Не знаю, як я це пережив...».

Василь Сухомлинський поринає у роботу. Очолює школу в Уфі. Життя продовжується. Невдовзі Василь Олександрович знайомиться з молодю 25-річною Ганною Дев'ятовою, завучем відділу евакуйованих дитячих будинків. Ганна перевіряла готовність школи до нового навчального року. Школа Сухомлинського сяяла чистотою, і директор Ганні сподобався. Тож між ними зав'язався

«поштовий роман». По війні Василь вирішує повернутись на батьківщину та пропонує Ганні побратися.

Коли молодята приїхали до Онуфріївки, вони виявилися єдиними педагогами з вищою освітою. Василя одразу ж призначили завідувачем райвно, а його Ганна стала директором школи. У них народилося двоє діток. Час був голодний, сиділи на кукурудзі, не бачили ні хліба, ні молока. Але було натхнення – жити і працювати.

На чиновницькій посаді Сухомлинський протримався кілька місяців і попросився до школи. Так, за власним проханням стає директором Павлиської середньої школи. Цією школою він керує до кінця свого життя. А це - 23 роки! Які були найпліднішими для Василя Олександровича. Вивчаючи індивідуальні особливості уч-

нів, а також умови життя, у яких вони зростають, результати спостережень вчитель записував у щоденник. Невдовзі з'явилися його перші праці «Серце віддаю дітям», «Павлиська середня школа», «Жива вода криниці», «Народження громадянина».

Він писав оповідання і казки для дітей. Влучні, зворушливі, повчальні, ненав'язливі – Сухомлинський умів дібрати ключик до дитячого серця і розуму. Був вдумливим дослідником дитячої душі, чуйним наставником молоді, педагогом, який увібрав у себе найкращі риси своїх попередників. Василь Сухомлинський, без сумніву, випередив епоху, в якій жив.

Книгу «Серце віддаю дітям», яка є основною педагогічною працею Сухомлинського довго не хотіли друкувати. І сталося так, що до сільської школи стали приїжджати делегації з Японії,

Німеччини, Фінляндії. До речі, це ті країни, чії шкільні системи нині вважають найкращими у світі.

Якось у Павлиш завітав Юрген Польцин, директор однієї з німецьких шкіл. Він був вражений і самою школою, і рукописом. Забрав рукопис із собою і опублікував німецькою мовою у 1968 році. І лише після цього, книга «Серце віддаю дітям» побачила світ та була надрукована на батьківщині. Праця була видана у 69 видавництвах 37 мовами! На основі праці Сухомлинського педагога США, Європи, Японії писали свої методики викладання.

Визнання Сухомлинського прийшло за рік до його смерті. 1967 року у вчителя дуже погіршилось здоров'я – один з уламків снаряду, яким його було поранено у легені в роки війни, почав рухатись. Після важкої операції Василь Сухомлинський прожив ще три роки. Його не стало 2 вересня 1970-го року, наступного дня після свята першого дзвоника.

Про те, що казкою можна лікувати зранені душі дітей, Сухомлинський вперше замислився, працюючи над творами Януша Корчака. Він зрозумів: «Казка – благородне і нічим не замінне джерело виховання любові до Вітчизни. Казка виховує любов до рідної землі вже тому, що вона – творіння народу».

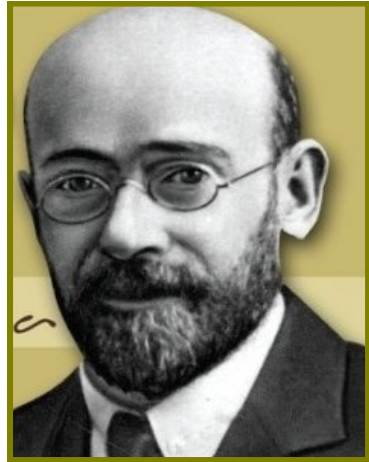
Про Януша Корчака

Народився Януш Корчак 1878 року у Варшаві, в сім'ї відомого адвоката Гольдшміта. Батьки назвали свого сина Генріком. Та через двадцять років, надсилаючи на конкурс газети «Кур'єр Варшавський» свою першу п'єсу, юний Генрік Гольдшміт надумав узяти собі літературний псевдонім — Януш Корчак, за ім'ям героя однієї з книг польського прозаїка Ю. Крашевського. Відтоді під цим ім'ям виходять у світ його казки, повісті й педагогічні

праці, а самовіддане життя для дітей і героїчна смерть прославили його під цим іменем в усьому світі.

Син заможних батьків, Януш Корчак, дуже рано зіткнувся з горем і труднощами. Коли хлопчикові минуло одинадцять, помер його батько. Сім'я швидко зубожіла, довелося відмовитись від багатой квартири, від прислуги й переселитися у бідний район Варшави. Ще школярем Януш Корчак став опікуном матері й сестри, однак, успішно закінчив школу і вступив до медичного інституту. Гроші заробляв репетиторством.

Закінчивши 1903 року медичний інститут, Януш Корчак працював лікарем-педіатром. Лікував дітей, а вечорами писав книжки. З бідних пацієнтів доктор Корчак грошей не брав, навіть сам купував їм ліки. Становище знедолених дітей хвилювало його особливо. Саме про безпритульних малолітніх злодіїв і злочинців розповів він у своїй першій повісті «Діти вулиці».

Діяльність вихователя Януш Корчак почав з роботи в бібліотеці. У 1907 і 1908 рр. працював у літніх дитячих колоніях, де в основному перебували сироти й діти з бідних єврейських родин. Саме тоді Корчак визначив свою головну професію і місію — вихователь і педагог. Корчаку дуже боліло, що в світі є бідні й багаті, і 1912 року він відкрив притулок для дітей-сиріт — «Будинок сиріт», який проіснував аж до окупації Варшави гітлерівцями.

Однак, коли почалася Перша світова війна, лікаря Корчака мобілізували на фронт ординатором польового госпіталю. Чотири роки Корчак поневірявся дорогами війни. Навесні 1917 р. воєнне лихоліття занесло Януша Корчака в Україну, зокрема до Києва, де, крім діяльності військового лікаря, він опікувався створенням і відкриттям сирітського притулку для польських та українських дітей.

Корчак перебував у Києві майже рік, мешкав у підвальної кімнатці на вулиці Інститутській. Саме у Києві він писатиме свою найзнаменитішу педагогічну книжку **«Як любити дітей»**. Це своєрідний підручник для батьків, у якому Корчак пояснював, як належить виховувати дітей. Він дорікав дорослим, що ті поводяться з малечею, як із симпатичними іграшками, не даючи їм нічого зробити самостійно. Мовляв, ми, дорослі, краще знаємо, у що тобі вдягатися, з ким приятелювати і скільки їсти цукерок. Котрогось дня діти перестають слухатись, і батьки не знають, що з цим робити. У книжці **«Як любити дітей»** (1920), яку згодом було перекладено багатьма мовами, Корчак дає дорослим важливі поради: згадайте, як ви самі були дітьми, поважайте їхні думки й бажання, дайте їм право вибору.

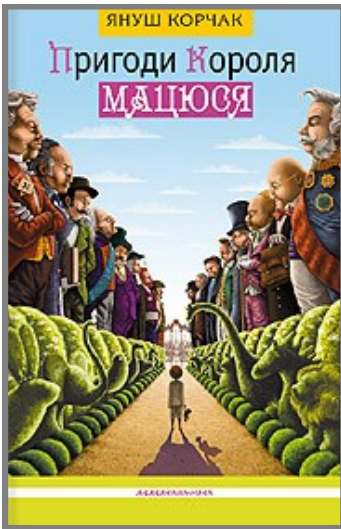
А у Варшаві на Корчака чекав «Будинок сиріт», на горищі якого містилася його скромна кімнатка. Там він мешкав протягом двадцяти п'яти років. У «Будинку сиріт» були свої закони, тут навіть існував дитячий парламент. Був у притулку і дитячий суд. Із Старого Доктора іноді навіть підсміювалися, бо, наприклад, суд працював за правилами, які тоді видавалися дивними, а комусь, можливо, й кумедними. Суд мав захищати тихих і добросовісних дітей — щоб їх не ображали сильніші, і працьовитих — щоб їм не заважали ледарі. Товариський суд у дев'яти випадках з десяти виправдовував винних: зрозуміти й пробачити — такий був його лейтмотив. Розповідали, що найсуворіший вирок суду — це посидіти кілька хвилин на шафі. Мабуть, зятяті бешкетники звідти могли краще усвідомити свою поведінку. А оскільки на суд можна було викликати й вихователя, то одного разу й самому директорові Корчаку довелося дертися на шафу...

Корчак вигадував для своїх вихованців «дорослі» справи.

Так, наприклад, він створив першу в світі дитячу газету «Малий огляд». В газети була справжня редакція з друкарськими машинками й десятком телефонів. Кореспондентами були діти з його притулку, що ганяли Варшавою, збираючи новини. Старші, хто вже писав грамотно, отримували гонорари, адже газету продавали, і в неї було чимало передплатників. Молодших теж не ображали. Ті невеликі зарплати, які нараховували юним журналістам, клали до спільного гаманця, а потім на них гуртом ходили в кіно. Читачам подобалося, як газета по-дитячому пропонувала подивитися на дорослі проблеми.

Досвід своєї практичної роботи з дітьми Корчак описував і аналізував у книгах. Найвідоміші з них — «Право дитини на повагу» (1929), «Жартівлива педагогіка» (1939), «Банкрутство маленького Джека» (1924), «Коли я знову стану маленьким» (1925) та інші. Під псевдонімом Старий Доктор Корчак виступає з виховними бесідами на радіо.

Особливе місце серед книжок Януша Корчака посідає дилогія **«Король Мацюсь Перший»** та **«Мацюсь на безлюдному острові»** (1923). Цей шедевр приніс Корчаку світову славу і зайняв достойне місце серед найкращих філософських казок світу. Заради високих ідеалів Мацюсь зазнає чимало небезпечних пригод, ризикує власним життям, навіть зрікається королівської влади. Притча про шляхетного хлопчика-короля завойовувала мільйони дитячих і дорослих сердець у всьому світі. Маленький король Мацюсь, який чимось подібний і на Гамлета, і на Дон Кіхота, і на самого автора, назавжди увійшов у світову літературу.

А тим часом у Європі назрівала Друга світова війна.

У сусідній з Польщею Німеччині до влади прийшли нацисти. Чомусь цим людям стало затісно жити в своїй країні. До того ж вони були впевнені, що знають, як зробити життя у світі справедливим. Ця справедливість була доволі дивною. Нацистські вчені поділили людство на кілька сортів і переконували: одні мають керувати світом, другі працювати, а третіх треба взагалі знищити. Німецькі нацисти вважали, що найкращими правителями можуть бути лише вони. Слов'яни, в тому числі поляки й українці мали зайнятися працею. А такі народи, як цигани і євреї, на думку фашистів, узагалі тільки заважали жити, а тому їх належало знищити.

Починаючи з 1938 року, німецькі солдати одну за одною захоплювали сусідні країни. Коли Гітлер увірвався до Польщі й окупував Варшаву, Корчак залишився зі своїми вихованцями у «Будинку сиріт». Усім євреям звеліли пошити пов'язки з шестикутними зірками Давида, а згодом переселили їх у гетто — огорожений триметровим цегляним парканом район міста. Виходити з нього заборонялося.

1940 року німці заарештували Корчака — він принципово не носив «міченої» пов'язки, але його викупили колишні вихованці. У всесвітньо відомого письменника була можливість виїхати з Польщі, але Корчак знову повернувся у «Будинок сиріт», який на той час уже переселили на територію варшавського гетто.

6 серпня 1942 р. за наказом гітлерівців вихованці Корчакового сиротинця вирушили у свій останній шлях. Корчак ішов попереду, тримаючи за руки хлопчика й дівчинку, а над дитячим строєм розвівався зелений прапор Мацюся. Так вони й прийшли на Умшлагплац. Тут на них чекав поїзд, що мав вивезти їх у фашистський табір знищення — Треблінку.

— Що це?! — закричав німецький комендант.

— Корчак з дітьми, — відповіли йому.

Офіцер почав щось згадувати, але згадав лише тоді, коли діти були вже в вагонах.

— Це ви написали книжку «Банкрутство маленького Джека?»»

(Це була книжка про хлопчика, який спробував організувати в школі кооператив. Корчак написав її через рік після «Короля Мацюся».)

Корчак кивнув — мовляв, так.

— Я читав вашу книжку в дитинстві, гарна книжка, ви можете залишитись, докторе, — сказав комендант.

— А діти?

— Діти пойдуть...

— Ви помиляєтесь, діти — передовсім! Не всі мерзотники...

І він вирушив зі своїми вихованцями на смерть.

8 серпня 1942 року Корчак разом з дітьми увійшов до газової камери концтабору.

На місці смерті Корчака у Трєблінці стоїть великий камінь. На ньому короткий напис: «Януш Корчак і діти».

Педагогічна діяльність Корчака заснована на формуванні в дитячому колективі у вихованців навичок самопізнання, само - контролю, самоврядування. Найвідоміші його 10 заповідей для батьків можна використати як елемент при оформленні книжкової експозиції.

Пропонуємо Вашій увазі авторську книжкову виставку з досвіду роботи Львівської обласної бібліотеки для дітей.

«ОСЬ ВАМ ЗАПОВІДЬ МОЯ»

Цитата: **«Заповіді Божі** – це повчання дане Богом людям, як універсальний моральний закон людства. Але є заповіді, які складають люди з великим життєвим досвідом у хвилини важких випробувань, коли переоцінюється усе прожите та пережите».

БОЖІ ЗАПОВІДІ У щоденному житті людина має справи із законами держави, яких не дозволено порушувати. Десять Божих заповідей – це основа морального життя, правила людських вчинків, фундамент духовного вдосконалення.

Генгсбах, Ф. Десять Божих заповідей. – Київ : Пульсари, 20-09. – 63 с.

Біблія (будь-яке видання)

Сохань, Г. Основи християнської етики : підручник. – Львів : Світ, 2008. – 136 с.

10 заповідей Божих (надрукованих на окремому аркуші паперу)

НАГІРНА ПРОПОВІДЬ ХРИСТА - це заповіді блаженства. Головною рисою цього вчення Ісуса Христа є любов, як найбільш людське й водночас Боже почуття.

Катехизм християнської віри для молоді і старших. – Львів : Свічадо, 1997. – 234 с.

Проповідь на горі // Ілюстрована Біблія для молодих. – С. 384.

Нагірна проповідь (надрукована на окремому аркуші паперу)

ЯНУШ КОРЧАК – польський письменник, лікар, великий педагог, директор дитячого притулку для дітей сиріт у Варшаві. У 1942 році разом із дітьми Будинку сиріт загинув у газових камерах табору смерті у Треблінці. (вкінці покажчика Додаток 1. Заповіді Я. Корчака)

Корчак, Я. Пригоди короля Мацюся. – Київ : А-БА-БА-ГА – ЛА-МА-ГА, 2011. – 534 с.

МАТИ ТЕРЕЗА у ХХ ст. стала символом доброти, милосердя та жертвності. У 2003 році Папа Іван Павло II проголосив її блаженною, а 2016 року під час богослужіння на площі Св. Петра у Ватикані Папа Франциск проголосив Матір Терезу святою. (вкінці покажчика Додаток 2. Заповіді Матері Терези)

Життя Матері Терези. – Івано-Франківськ, 2007. – 252 с.

Думки Матері Терези на щодень. – Івано-Франківськ, 2006. – 184 с.

Г. ГАРСІЯ МАРКЕС – один з найцікавіших, найпопулярніших латиноамериканських письменників ХХ ст. Лауреат Нобелівської премії. Захворівши на смертельну недугу, написав нам, своїм читачам, прощального листа.

Гарсія Маркес, Габріель. Сто років самотності. – Київ : Всесвіт, 2004. – 612 с.

Гарсія Маркес, Габріель. Кохання під час холери. - Харків : Фоліо, 2016. - 476 с. : іл.

АНДРІЙ ВОРОН – карпатський мудрець, цілитель на долю якого випало безліч нещасть і поневірянь. З усіх незгод виходив живим, тому що вмів не просити у Господа, а повсякчас йому дякував.

Дочинець, М. Вічник : Сповідь на перевалі духу. – Мукачево : Карпатська вежа, 2011. – 284 с.

Дочинець, М. Многії літа. Благії літа: Заповіді 104-річного карпатського мудреця – як жити довго в щасті і радості. – Мукачево : Карпатська вежа, 2011. – 143 с.

Пропонуємо Вашій увазі декілька розробок за творчістю Василя Сухомлинського. **Читання та обговорення казок** можна проводити по-різному.

Бібліотекар виразно читає, пояснюючи незрозумілі слова. Ще запропонуйте: **виразне читання ланцюжком, читання в особах.**

Можна також провести **гру «Продовж речення»**, де бібліотекар бере будь-яке речення з казки, починає його читати, зупиняється, а діти продовжують читати далі.

КВК за творами В. О. Сухомлинського

(для читачів-учнів 4 класу)

Конкурс «Казка». Цю незакінчену казку Василь Олександрович давав своїм учням, щоб вони дописали, завершили її. Уявіть, що ви на уроці у нашого великого вчителя й письменника. Спробуйте свої сили.

Продумайте і допишіть ось цю незакінчену казку. Намалюйте найрадісніше й найсумніше.

«Миколка розгорнув зошит і задумався. Згадав золоте літо, ранок на березі ставка, квітуче поле конюшини.

Намалював квітку конюшини і над нею бджолу.

- Це і є найрадісніше, - сказав він.

- Чому? – питає вчитель.

- Бо...».

Гра «З'єднай слова». Уявіть собі таку ситуацію: ви створили власну книжку-саморобку про творчість В.Сухомлинського; на презентацію вашої книжки потрапили люди, які нічого не чули про цю людину. Що ви могли б розповісти про дитинство, життя письменника? Пронумеруйте, або зв'яжіть ланцюжком слова так, щоб утворилась зв'язна розповідь за опорними словами. *(Звучить музика. Читачі складають розповідь. Доповнюють ці-*

кавими відомостями).

- 28 вересня 1918 р.
- Полтавський педагогічний інститут
- Малювати
- Бібліотека
- Скринька
- с. Василівка
- Павлиська середня школа
- 1970 р. с. Павлиш

Захід розраховано на командну, групову роботу. Максимальна оцінка – 10 балів.

«Мудрі історії від Лісовичка»

драматична фантазія за творами В. Сухомлинського

З досвіду роботи театру «Маска» при Львівській обласній бібліотеці для дітей

Дійові особи:

Лісовичок

Зайчик

Лисиця

Зайчиха

Дятел

Білий метелик

Червоний метелик

Зозуля

Муравлик Одинець

Мурашки

Сцена являє собою затишну хатинку Лісовика. У хатинці – стіл, стілець, невеличке ліжечко, шафка у якій стоїть повно запасів – варення, гриби тощо. Висять в'язки лікарських трав. На столі великий кухлик з запашним чаєм, великий чайник під колір кухлика, блюдечко з малиновим варенням.

Музика.

Заходить Лісовичок. Сідає до столу, починає пити чай.

Лісовичок (*п'є із задоволенням, смакує гарячим чаєм*) Як добре, після прогулянки осіннім лісом, посмакувати гарячим трав'яним чаєм та ще із малиновим варенням (*бере із тарілки ложечку варення. З насолодою їсть. Облизує ложку*). Смакота... (*чується у двері дуже гучний стукіт*) Хто ж це стукає до мене у такий пізній час? (*в зал*) Агов, кому це не спиться у таку пізню годину?!

(Голос за сценою: «Це я – зайченя! Я заблукало!»)

Лісовичок (*підводиться повільно з крісла*) Йду, йду, відчиняю... Не гримай вже... (*виходить зі сцени. Повертається разом з зайченям, який зовсім замерз*). Проходь, проходь до кімнати... сідай...ось так.

Та ти зовсім замерзло, Зайченятко. Зараз я тебе пригощу смачним чаєм з малиновим варенням. (*Наливає чай з гарного великого чайника, подає зайченяті великий кухлик. Накриває його пледом*) Яким чином ти, Зайченятко, опинилося одне у темному лісі?

Зайченя (*сьорбає чай*) Мене мама попросила нарвати заячої капуста на обід. А я бігав, бавився і заблукав...

Лісовичок. Мама, мабуть, хвилюється, чекає на тебе, а ти зовсім не пам'ятаєш своєї адреси?

Зайченя. Десь, на краю лісу – наша хатинка. Ой, дядечку Лісовичку, а ви не могли б мене додому провести?

Лісовичок. Проведу, малий, тільки чаю вип'ємо, зігрієшся і підемо твою хатинку шукати.

Зайченя. А зі мною ось яка пригода у лісі трапилася.

Музика.

На сцену вибігає лисця з довгим пухнастим хвостом.

Зайчик (*уважно розглядає лисячий хвіст*) Лиско, навіщо тобі такий довгий хвіст?

Лисичка. Сліди замітати. Ось украду я курочку, люди женьуться, от – от спіймають. А я біжу по снігу, слід замітаю. Люди й не знають, куди я побігла. (*Вибігає зі сцени*)

Зайчик. Так мені її хвіст сподобався. Хочу попросити маму, щоб вона мені з коноплі такий хвіст зробила. Хочу сліди замітати.

Хочу, щоб люди не знали, куди я побіг.

Лісовичок. Дурненький ти, Зайче. Тобі не тікати треба, а вміти будь – кого перехитрити. Побачиш людину з рушницею – то мисливець. Затаїсь і сиди тихенько. Він і не побачить тебе. Твій хвіст – це твоя голова.

Зайчик. Ви такий розумний, як моя мама... Тепло у вас тут, затишно.

Лісовичок. Затишно... Нещодавно йду я лісом і бачу як мале Совеня випало з гнізда. А було воно мале, некрасиве, з великою головою, вухатим, банькатим, жовторотим ротом.

Музика. По сцені повзає Совеня.

З'являється Лисиця.

Лисиця. Хто ти такий, де ти взявся?

Совеня. Я Совеня. Я випало з гнізда, не вмію літати і вдень дуже погано бачу. Я шукаю маму.

З'являється Зайчиха.

Зайчиха. Хто ж твоя мама, малий?

Совеня. Моя мама Сова.

З'являється Дятел.

Дятел. Яка ж вона? Як виглядає?

Совеня. У неї голова, вуха й очі такі, як у мене.

Лисиця. Ха-ха-ха ! Та ти ж потвора. Виходить, і мати твоя сама потвора.

Совеня. Неправда! Мама в мене найгарніша!

З'являється сова. Совеня, побачивши її з криком «Мам-ааа!» побігло до неї.

Совеня. *(притулившись до неї)* Мамо, ти найгарніша у світі. Усі звірі здивовано і перемовляючись між собою розходяться.

На сцені знову Лісовичок та Зайченя.

Зайченя. Цікава історія. А хіба Сова - гарна?

Лісовичок. Дурненький зайчику, для дитини його мама завжди найгарніша у світі.

Зайченя. У тебе, Лісовичку, так добре. Чай смачний, варення солодке, а тіні на стіні, від вогнища у каміні нагадують метели-

ків. Я дуже люблю метеликів.

Лісовичок. Пригадую одну історію.

Музика.

Лісовичок. Над зеленим лугом літали два метелики. Один білий, а другий червоний. Зустрілися, сіли на зеленому листочку тай хваляться.

З'являються два метелики: білий і червоний.

Білий метелик. Мої крильця найкрасивіші, бо я схожий на білу хмаринку.

Червоний метелик. Ні, мої крильця красивіші, бо я схожий на сонце.

Білий метелик. Ні я красивіший.

Червоний метелик. Ні – я.

Лісовик. Зайшло сонце, настала ніч. Обидва метелики посіріли.

Метелики похнюпившись відлітають назад.

Зайчик. І навіть було сваритися. Уночі усі однакові, а вдень, кожний красивий по – своєму. А я чув, Лісовичку, що зозуля підкидає свої яйця в чужі гнізда, а як пташенята вилупляться, зараз бешкетують, викидають малих діток господарів.

Музика.

Лісовичок. Одного разу Вітер запитав у зозулі: - чому ж це ти така жорстока, чому свого гнізда не мостиш і пташенят не вводиш?

З'являється Зозуля.

Зозуля. Слухай, Вітре. Даремно вважають мене жорстокою. Як тільки зазеленіє, вилазить зі своїх лялечок гусінь. Багато в лісі такої – великої, волохатої, отруйної, що ніякий птах не їсть, а я їм. Якби і я не їла, то загинув би ліс. Поточила б листя гусінь. А пташенят мені ніколи виводити. *(Полетіла)*

Зайчик. Лісовичку, а мурахи корисні?

Лісовичок. Дуже корисні. Вони різних шкідників винищують, які поїдають зелені листочки.

Зайчик. А чому вони завжди гуртом живуть?

Лісовичок. Тому що гуртом веселіше та легше і їжу добувати, і зимувати, і від ворога захищатися. Ось послухай одну повчальну історію про мурашку, який захотів один жити.

Музика.

З'являються мурашки. Вони тягають рослинки, гілочки – будують будинок. З'являється муравлик, який стоїть осторонь, нічого не робить.

Лісовичок. Працювали мурашки цілісіньке літо: побудували собі в лісі велику комору, їжі на зиму заготували.

Один муравлик не захотів разом із усіма трудитися.

Муравлик. Навіщо мені та велика комора? Хіба так багато мурашці треба? Жменька зерняток – та й доволі. Я Одинець. Ніхто мені не потрібен. І до мене нікому ніякого діла немає. Я гордий Одинець. Сідає. Над чимось замислюється.

Пробігають Мурашки. Несуть травичку для хатинки.

Мурашка перша. Іди до нас, у нас веселіше.

Муравлик Одинець. Не заважайте мені думати.

Мурашка друга. Про що ж ти думаєш, Одинцю?

Муравлик Одинець. Я думаю про те, що таке життя.

Музика.

Починає падати сніг. Може бути танець сніжинок.

Лісовичок. Настала зима. У Великому Мурашнику тепло, затишно. А у хижці Одинця Муравлика холодно, на стінах виступив мороз. І їсти нічого.

Муравлик Одинець (*накритий листочком з дерева. Тремтить від холоду*). І чого це я один сиджу? Піду до своїх. (*В зал*) Пустіть мене до себе, братці Мурашки!

Мурашка перша. Чого ж ти не думаєш свої думи? Одному ж краще думається.

Муравлик Одинець. Добре думається, коли ситий. А коли голодний, жодна дума в голову не лізе.

Побіг до Мурашок.

Зайчик. Так, повчальна історія. Не така вже й радість бути Одинцем Муравликом.

Лісовичок. Подивись у вікно, Зайченятко. Вже розвиднюється. Мама твоя, мабуть хвилюється. Мерщій збирайся. Проведу тебе додому.

Зайчик. Дякую тобі, Лісовичку, і за смачний чай, і за теплі історії. Я багато користі для себе з них виніс.

Лісовичок (*тримаючи у руках кошика*) А це, Зайчику, гостинці для твоєї матусі. Тут і заяча капуста, і духмяні трави, і баночка з малиновим варенням... Ходімо, мерщій. Щоб твоя мама, зайвий раз не хвилювалася. (*виходять*)

Музика.

Учасники вистави виходять на поклон.

У драматичній фантазії використовувалися казки Василя Сухомлинського: «Найгарніша мама», «Лисячий хвіст», «Зозулина журба», «Одинець Муравлик», «Два метелики».

Книги цих двох великих педагогів бажано мати в кожній домашній бібліотеці. У них ви знайдете поради, як краще розуміти своїх дітей.

Використані джерела

Десять заповідей батьківства // Українська родина. – 2017. - № 8. – С. 60.

Десять заповідей Януша Корчака для батьків [Електронний ресурс] // Шлях до істини : [сайт]. – Текст. дані. - Режим доступу: <https://translate.google.com.ua/translate?hl=uk&sl=ru&u> (дата звернення: 4.10.2018). — Назва з екрана.

Іваницька, Д. У дитинстві кожен є поетом: дитина і книжка в «школі радості» Василя Сухомлинського // Світ дитячих бібліотек. – 2009. - № 1. – С. 27-29.

Подорож до світу маленьких казок В. О. Сухомлинського : колективний урок // Розкажіть онуку. – 2008. - № 8. – С. 30-43.

Януш Корчак [Електронний ресурс] // Видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» : [сайт]. – Текст. дані. - Режим доступу: <http://ababahalamaha.com.ua/uk>. – Назва з екрана.

Книги Василя Сухомлинського

Батьківська педагогіка / Василь Сухомлинський ; підгот. до вид. текст і написав вступ. ст. В. Ф. Шморгун. - Київ : Радянська школа, 1978. - 263 с.

Вічна тополя : казки, оповідання, етюди / Василь Сухомлинський ; упоряд. О. Сухомлинська ; за загальною ред. Д. Чередниченка. - Київ : Генеза, 2003. - 271 с. : іл. - (Нова шк. б-ка).

Вогнегривий коник : казки, притчі, оповідання / Василь Сухомлинський ; упоряд. і передм. О. В. Сухомлинської ; худож. оформ. М. М. Олійника. - Київ : Знання, 2017. - 255 с. : іл. - (Скарби).

Всі добрі люди - одна сім'я - збірка творів / Василь Сухомлинський ; худ. О. Макієва. - Харків : ВД "Школа", 2012. - 157 с. : іл. - (Дитячий бестселер).

Гаряча квітка : оповідання та казки для мол. шк. в. / Василь Сухомлинський ; упоряд. Г. Сухомлинська ; мал. В. Євдокименка. - Київ : Веселка, 1978. - 103с. : іл.

Казки Школи під Голубим Небом : казки, притчі, оповідання / Василь Сухомлинський ; упоряд. О. В. Сухомлинський ; худож. М. В. Перевальська. - Київ : Освіта, 1991. - 191 с. : іл.

Квітка сонця : притчі, казки, оповідання : книга для читання дорослими дітям / Василь Сухомлинський ; пер. Д.С. Чередниченко, худож. Ж. Житник. - Харків : Школа, 2009. - 240 с. : іл.

Куди поспішали мурашки / Василь Сухомлинський. - 2-ге вид. - Київ : Веселка, 1993. - 20 с. : іл.

Найгарніша мама : казки / Василь Сухомлинський ; худож. Л. В. Белякова, К. В. Самойлов ; обкл. І. І. Копейкін. - Харків : Белкаркнига, 2013. - 46 с. : іл. - (Промінець).

Пшеничний колосок : оповідання та казки : для дошк. в. / Василь Сухомлинський ; худож. О. Кошель. - Київ : Веселка, 1985. -

32 с. : іл.

Чиста криниця : казки, оповідання, етюди / Василь Сухомлинський ; упоряд. О. Сухомлинської ; передм. Д. Чередниченка ; худож. оформл. Н.Сосніної. - Київ : Веселка, 1993. - 287 с. : іл. - (Шкільна бібліотека).

Я розповім вам казку... : філософія для дітей / Василь Сухомлинський ; уклад. О. В. Сухомлинська ; обкл. Н. Переходенко. - Харків : Школа, 2016. - 574 с.

Статті про життя та творчість

Василя Сухомлинського

Батрун І. В. Освіченість як чинник розвитку особистості школярів у спадщині В. О. Сухомлинського : професійна компетентність / І. В. Батрун // Педагогічна майстерня. - 2014. - № 4. - С. 2-6.

Батрун І. В. Соціалізація дитини в педагогічній спадщині Василя Сухомлинського / В. Батрун // Педагогічна майстерня. - 2017. - № 11. - С. 31-34.

Батрун І. В. Сухомлинський про життєві орієнтації шкільної молоді : видатні особистості / І. В. Батрун // Педагогічна майстерня. - 2015. - № 9. - С. 31-36.

Березівська Л. Василь Сухомлинський про джерела формування в школярів патріотичних почуттів / Лариса Березівська // Рідна школа. - 2016. - № 7. - С. 3-7.

Бех І. Висока педагогіка почуттів : громадянськість особистості у смисло-ціннісній інтерпретації В. Сухомлинського / Іван Бех // Освіта. - 2016. - № 38-39. - С. 3.

Богуш А. Патріотичне виховання починається з доброти : пе-

дагогіка Добра у спадщині Василя Сухомлинського / Алла Богуш // Дошкільне виховання. - 2014. - № 11. - С. 4-7.

Богуш А. Патріотичний вектор образу "Батьківщина" в педагогічній спадщині Василя Сухомлинського / Алла Богуш // Рідна школа. - 2017. - № 1-2. - С. 27-30.

Гіщинський В. Б. Патріотизм - сплав почуття і думки, розуму і серця... : патріотичне виховання на спадщині В. О. Сухомлинського / В. Б. Гіщинський // Педагогічна майстерня. - 2016. - № 3. - С. 17-31.

Губрієнко К. М. Професійна етика в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського / К. М. Губрієнко // Педагогічна майстерня. - 2014. - № 11. - С. 36-42.

Деркач В. Ф. Школа В. О. Сухомлинського - живильне джерело духовності / В. Ф. Деркач // Педагогічна майстерня. - 2014. - № 9. - С. 39-46.

Довга Т. Валеопедагогічні ідеї в гуманістичному досвіді Януша Корчака і Василя Сухомлинського / Тетяна Довга // Початкова школа. - 2014. - № 1. - С. 56-58.

Жосан О. Е. В. Сухомлинський про книгу як важливе джерело та засіб розумового виховання учнів / О. Е. Жосан // Шкільна бібліотека плюс. - 2014. - № 15-16 (серпень). - С. 2-7.

Кальчук М. Виховання культури потреб особистості в сучасній школі / Марія Кальчук // Початкова школа. - 2016. - № 3. - С. 10-13.

Кальчук М. Щоб у серці жила Батьківщина / Марія Кальчук, Світлана Махія // Початкова школа. - 2016. - № 9. - С. 54-55.

Кравченко Л. В. Стежками любові й добра : батьківський куточок : [добірка оповідань Сухомлинського для виховання моральних цінностей] / Л. В. Кравченко // Розкажіть онуку. - 2018. - № 2 (лютий). - С. 31-36.

Кравченко Ю. Будитель людського в людині : Василь Сухомлинський / Юлія Кравченко // Історія України (Шкільний світ). - 2015. - № 4. - С. 24-27.

Лящук Л. Виховувати патріотів Батьківщини змалку / Любов Лящук // Початкова школа. - 2016. - № 9. - С. 52-53.

Малишко В. "Справа Сухомлинського - в кожному із нас" : педагогічна світлиця В. О. Сухомлинського / Валентина Малишко // Українська мова і література в школах України. - 2017. - № 11. - С. 61-63.

Мартиняк О. Василь Сухомлинський про роль слова (мови) у процесі формування особистості / Оксана Мартиняк // Педагогічна думка. - 2014. - № 2. - С. 3-9. - Бібліогр.: с. 6.

Медведева С. Виховуємо в дітях добро : система роботи зі старшими дошкільнятами за творами В. Сухомлинського / Світлана Медведева, Ірина Михайлова // Палітра педагога. - 2017. - № 3. - С. 6-12.

Нагорна О. Формування екологічної свідомості молодших школярів на літературній спадщині В. О. Сухомлинського / Оксана Нагорна // Початкова школа. - 2016. - № 9. - С. 32-36. - Бібліогр.: с. 36.

Подолька В. Д. Використання педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського в роботі шкільної бібліотеки / В. Д. Подолька // Шкільний бібліотекар. - 2015. - № 9. - С. 14-16. - Бібліогр.: с. 16.

Пожарська Л. В. Гуманістичні погляди В. О. Сухомлинського / Л. В. Пожарська // Педагогічна майстерня. - 2015. - № 3. - С. 43-47.

Примушко Н. Прогулянка педагогічним садом В. Сухомлинського : методична студія для педагогів та батьків / Наталія Примушко // Дошкільне виховання. - 2015. - № 4. - С. 22-25.

Притуляк Т. Виховання молодшого школяра засобами природи / Тетяна Притуляк // Початкова школа. - 2016. - № 9. - С. 36-38. - Бібліогр.: с. 38.

Савченко О. Ідеї Василя Сухомлинського у просторі української освіти : до 100-річного ювілею Василя Сухомлинського / Олександра Савченко // Початкова школа. - 2018. - № 4. - С. 1-3.

Савченко О. Аксиологічні смисли літературної спадщини Василя Сухомлинського: філософія для дітей / Олександра Савченко // Рідна школа. - 2017. - № 9-10. - С. 44-48.

Сухомлинська О. Толерантність як підхід до розгляду ідей В. О. Сухомлинського про дитину / Ольга Сухомлинська // Історико-педагогічний альманах. - 2015. - № 1. - С. 7-12. -

Титаренко Л. Ідеї педагога-гуманіста в сучасній початковій школі / Лілія Титаренко // Початкова школа. - 2015. - № 9. - С. 5-8. - Бібліогр.: с. 8.

Ткачук Г. Технології формування зв'язного мовлення молодших школярів засобами художніх творів В. О. Сухомлинського / Галина Ткачук // Початкова школа. - 2015. - № 10. - С. 12-15. - Бібліогр.: с. 15.

Тоцька Т. Формуємо основи світобачення дітей : з використанням літературних творів В. Сухомлинського / Тетяна Тоцька // Дошкільне виховання. - 2017. - № 11. - С. 11-13.

Шевченко О. Естетичне виховання молодших школярів на уроках літературного читання : (за ідеями В. О. Сухомлинського) / Олена Шевченко // Початкова школа. - 2015. - № 9. - С. 21-24. - Бібліогр.: с. 24.

Шумбар О. Моральне виховання важких дітей у контексті гуманістичних поглядів В.О. Сухомлинського / Ольга Шумбар // Рідна школа. - 2014. - № 7. - С. 47-51.

Вебліографія за творчістю

Василя Сухомлинського

Учитель, герой і поет... [Електронний ресурс] : [біографія, діяльність] // Librarychl.kr.ua : [сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу: http://librarychl.kr.ua/pro_bib/nah_vud_uchitel.php / (дата звернення : 04.10.2018). – Назва з екрана.

Біографія Василя Сухомлинського [Електронний ресурс] : [біографія, діяльність] // OnlyArt : [сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://onlyart.org.ua/biographies-poets-and-writers/suhomlynskuj-vasyl-biografiya> / (дата звернення : 04.10.2018). – Назва з екрана.

Сухомлинський Василь Олександрович [Електронний ресурс] : [біографія, діяльність] // Бібліотека української літератури : [сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=1868> / (дата звернення : 04.10.2018). – Назва з екрана.

Книги Януша Корчака

Korczak J. Krol Macius Pierwszy / Janusz Korczak ; ілюстр., обкл. М. Oklejak. - Warszawa : W. A. B., 2011. - 279 с. : іл.

Корчак Я. Мацюсеві пригоди = Krol Macius Pierwszy : повість-казка : для мол. та сер. шк. в. / Януш Корчак ; пер. з пол., передм. Б. Чайковського ; мал. В. Чернухи. - Київ : Веселка, 1978. - 332 с. : іл.

Корчак Я. Як любити дитину / Януш Корчак ; пер. з пол. О. Замойської ; дизайн обкл. Ю. Сорудейкіна. - Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. - 207 с.

Корчак Я. Король Матіуш Перший : [повість-казка] / Януш Корчак ; пер. з пол. І. І. Конопленко ; іл. О. В. Іголкіної. - Харків : Ранок, 2016. - 384 с. : іл. - (Улюблена книга дитинства).

Корчак Я. Правила життя: педагогіка для дітей та дорослих / Генрік Гольдшмідт ; пер. з пол. Ю. Г. Попсуєнка ; худож.-оформ. Н. В. Величко. - Харків : Бібколектор, 2016. - 536 с.

Корчак Я. Пригоди короля Мацюся = Krol Macius Pierwszy : для сер. та ст. шк. в. / Януш Корчак ; пер. з пол. Б. Чайковського ; ілюстр. Р. Попського ; [авт. передмови О. Шама, І. Березовський]. - Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2011. - 535 с. : іл.

Птіцин А. Про Шолом-Алейхема, Януша Корчака, Фріца Крейслера, Миколу Лукаша, Матір Терезу / Анатолій Птіцин ; худож. С. Сова. - Київ : Антологія, 2016. - 116 с. : іл.

Статті про життя та творчість Януша Корчака

Бабак Н. Януш Корчак. Дилогія "Король Мацюсь Перший" : урок позакласного читання : 5-й клас / Ніна Бабак // Світова література (Шкільний світ). - 2014. - № 10 (травень). - С. 8-12.

Башкатова О. Януш Корчак: "Діти перш за все!" : [до днів Януша Корчака в Києві] / Оксана Башкатова // Чумацький шлях. - 2013. - № 2. - С. 12-14.

Головко М. Проблема педагогічного супроводу дитинства в педагогіці Я. Корчака / Маргарита Головко, Олена Міхеєва // Історико-педагогічний альманах. - 2012. - № 1. - С. 41-43.

Довга Т. Валеопедагогічні ідеї в гуманістичному досвіді Януша Корчака і Василя Сухомлинського / Тетяна Довга // Початкова школа. - 2014. - № 1. - С. 56-58. - Бібліогр.: с. 58.

Іршак І. Десять заповідей батьківства / Ірина Іршак // Українська родина. - 2017. - № 7-8. - С. 60.

Календар класного керівника : 2014 : серпень / уклад. Г. Давидова, О. Трофімова // Позакласний час. - 2014. - № 7. - С. 47-78.

Кашуба Є. "...Самі вибирайте свій шлях" (Януш Корчак) : [життєвий і творчий шлях Януша Корчака] / Євдокія Кашуба // Світова література (Шкільний світ). - 2013. - № 8 (квітень). - С. 21-23. - Бібліогр.: с. 23.

Клименко О. Триптих / Олександр Клименко // Березіль. - 2016. - № 4-6. - С. 141-157.

Корчак Я. Із книги "Дитя салону" / Януш Корчак ; з пол. пер. Ірина Карівець // Кур'єр Кривбасу. - 2016. - № 1. - С. 143-162.

Корчак Я. Легенда про пісню / Януш Корчак // Дзвіночок. - 2018. - № 1. - С. 18-19.

Любарова В. Хто цей чоловік? Педагог. Людина : [Януш Корчак] / Віра Любарова // Дошкільне виховання. - 2010. - № 10. - С. 5-6.

Любарова, В. Як любити дитину / Віра Любарова // Дошкільня. - 2013. - № 5. - С. 4-6.

Меркулова Н. О. Особливості зображення світу дітей в повісті-казці Януша Корчака "Король Матіуш Перший" : позакласне читання / Н. О. Меркулова // Зарубіжна література в школах України. - 2015. - № 10. - С. 54-55.

Околітенко Н. Добро сильне і несхитне / Наталя Околітенко // Жінка. - 2011. - № 4. - С. 6-7.

Проскура О. Життя Януша Корчака і його доля / Олена Про-

скура // Історико-педагогічний альманах. - 2014. - № 2. - С. 28-38.

Проскура О. Життя, віддане дітям : Януш Корчак : педагогічна спадщина / Олена Проскура // Дошкільне виховання. - 2015. - № 10. - С. 6-9.

Рибалка В. Почуття любові як основа духовного потенціалу особистості / Валентин Рибалка // Психолог. - 2014. - № 20. - С. 4-11. - Бібліогр.: с. 11.

Самовіддане служіння Дитині : до 135-річчя від дня народження Януша Корчака : [із збірки "Книга творить людину"] / Національна бібліотека України для дітей ; підгот. Н. В. Загайна // Шкільна бібліотека. - 2013. - № 13-14. - С. 51-55.

Сидоренко Ю. Вічний заповіт любові до дітей : (про книгу Я. Корчака "Як любити дитину") / Юлія Сидоренко // Обдарована дитина. - 2014. - № 5. - С. 52-54.

Ткачук Г. Як воно - бути королем? : модна читанка : [про Рік Януша Корчака в Україні] / Галина Ткачук // Однокласник. - 2013. - № 1. - С. 30-31.

Фоміна С. Педагог, письменник, лікар / С. Фоміна, Н. Біневська, О. Скуміна // Зарубіжна література в школах України. - 2012. - № 9. - С. 54-64.

Фоміна С. Януш Корчак: педагог, письменник, лікар / С. Фоміна, Н. Біневська, О. Скуміна // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. - 2014. - № 9. - С.2-12.

Вебліографія за творчістю Януша Корчака

140 років тому народився педагог-новатор Януш Корчак [Електронний ресурс] : [біографічні відомості, педагогічна діяльність] // Будь у курсі : [сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://budukursi.in.ua/2018/07/22/140-yanush-korchak/> (дата звернення : 04.10.2018). – Назва з екрана.

Януш Корчак: 10 фактів про життя і 5 кращих книг у день народження видатного письменника і гуманіста [Електронний ресурс] : [біографічні відомості, творчість] // 4 mama.ua : [сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://4mama.ua/uk/news/people/9049-yanush-korchak-10-faktiv-pro-zhittya-i-5-krashtih-knig-u-den-narodzhennya-vidatnogo-pismennika-i-gumanista/> (дата звернення : 04.10.2018). – Назва з екрана.

Друг дітей Януш Корчак – історія великого пацифіста [Електронний ресурс] : [біографічні відомості, діяльність] // Artarea : [сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://artarea.com.ua/2014/06/drug-ditey-yanush-korchak-istoriya-velikogo-patsifista/> (дата звернення : 04.10.2018). – Назва з екрана.

Педагогічні ідеї Януша Корчака [Електронний ресурс] : [біографічні відомості, діяльність] // Textreferat : [сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-13243.html> (дата звернення : 04.10.2018). – Назва з екрана.

Додаток 1 Заповіді Януша Корчака

- Не чекай, що твоя дитина буде такою, як ти, або такою, як ти хочеш. Допоможи їй стати не тобою, а собою.
- Не вимагай від дитини плати за все, що ти для неї зробив. Ти дав їй життя, як вона може віддячити тобі? Вона дасть життя іншому, той - третьому, і це незворотний закон подяки.
- Не зганяй на дитині свої образи, щоб у старості не їсти гіркий хліб. Бо що посієш, те й пожнеш.
- Не стався до проблем дитини звисока. Життя дане кожному під силу, і будь упевнений - її життя таке ж складне, як і твоє, а може й складніше.
- Не принижуй!
- Не забувай, що найважливіші зустрічі людини - зустрічі з дітьми. Звертай більше уваги на них - ми ніколи не можемо знати, кого ми зустрічаємо в дитині.
- Не муч себе, якщо не можеш зробити щось для своєї дитини, просто пам'ятай: для дитини зроблено недостатньо, якщо не зроблено все можливе.
- Дитина - це не тиран, який заволодіває всім твоїм життям, не тільки плід з плоті і крові. Це - та дорогоцінна чаша, яку Життя дало тобі на зберігання і розвиток в ньому творчого вогню. Це - розкріпачена любов матері і батька, у яких буде рости не «наша», «своя» дитина, але і душа, яка дана на зберігання.
- Умій любити чужу дитину. Ніколи не роби чужій те, що не хотів би, щоб робили твоїй.
- Люби свою дитину будь-якою - неталановитою, невдахою, дорослою. Спілкуючись з нею - радій, бо дитина - це свято.

Додаток 2. Заповіді Матері Терези

- Що ви можете зробити для зміцнення миру в усьому світі? Йдіть додому і любіть свою сім'ю.
- Нам не потрібні зброя і бомби. Аби перемогти зло, нам потрібні любов і співчуття. Всі труди любові — це труди заради миру.
- Легко любити дальніх, але не так уже легко полюбити ближніх.
- Коли ти засуджуєш людей, у тебе не залишається часу на те, щоб їх любити.
- Щоби створити сім'ю, достатньо полюбити. А щоби зберегти — потрібно навчитися любити і прощати.
- Гордий завжди ображений. Смирений ніколи не сердиться, бо ніщо його не принижує. Гордий шукає любові до себе. Смирений любить сам, нічого не очікуючи взамін!
- Люби, і нехай любов буде для тебе така само природна, як і дихання. Нічого не вимагай. Нічого не очікуй. Якщо щось приходить до тебе, будь вдячний. Якщо нічого не приходить, значить, цьому й не треба було приходити.
- Найважливіші ліки — ніжна любов і турбота.
- Геть не обов'язково робити щось велике. Можна робити і щось маленьке, але з великою любов'ю.
- Розчарувавшись в одній людині, не карайте другу. Всі люди різні. Не втрачайте здатності довіряти, вірити і любити.
- Слова підбадьорення і привіту можуть бути короткими, але у них безконечне відлуння.
- Все, що ви робите, робіть із любов'ю, або взагалі не робіть.
- Усміхайтесь одне одному, усміхайтесь своїй дружині, усміхайтесь своєму чоловікові та своїм дітям — неважливо, до кого ви усміхаєтесь, — це допоможе вам пройнятися більшою любов'ю до людей.

Зміст

Про Василя Сухомлинського	1
Про Януша Корчака	4
Книжкова виставка з досвіду роботи Львівської обласної бібліотеки для дітей “Ось Вам заповідь моя”	10
КВК за творами В. О. Сухомлинського (для чнів 4 класу)	13
«Мудрі історії від Лісовичка» : драматична фантазія за творами В. Сухомлинського з досвіду роботи бібліотеки	14
Книги Василя Сухомлинського	20
Статті про життя та творчість Василя Сухомлинського	21
Вебліографія за творчістю В. Сухомлинського	25
Книги Януша Корчака	25
Статті про життя та творчість Януша Корчака	26
Вебліографія за творчістю Я. Корчака	29
Додаток 1. Заповіді Януша Корчака	30
Додаток 2. Заповіді Матері Терези	31